

D. Opbrengsten

Het eigen belastinggebied van de gemeente omvat negen belastingsoorten (ozb, hondenbelasting, precariobelasting en toeristenbelasting) en heffingen (rioolheffing, afvalstoffenheffing, reinigingsrecht, marktgeld, lijkbezorgingsrechten en leges). De totale opbrengst in 2018 is € 14,36 miljoen.

Soort	Begroting 2017 na begr.wijz.juli	Begroting 2018	Verschil	in %
1. Onroerende-zaakbelastingen	-7.091.157	-7.039.469	-51.688	-0,7%
2. Riolopheffing	-1.439.656	-1.521.754	82.098	5,7%
3. Afvalstoffenheffing en reinigingsrechten	-3.396.396	-3.608.446	212.050	6,2%
4. Hondenbelasting	-99.449	-101.438	1.989	2,0%
5. Precariobelasting	-592.844	-592.825	-19	0,0%
6. Marktgeld	-30.927	-31.546	619	2,0%
7. Lijkbezorgingsrechten	-398.282	-403.434	5.152	1,3%
8. Toeristenbelasting	-51.594	-52.325	731	1,4%
9. Leges Titel 1 - Algemene dienstverlening	-493.841	-508.717	14.876	3,0%
9. Leges Titel 2 - Omgevingsvergunning	-531.000	-476.827	-54.173	-10,2%
9. Leges Titel 3 - Dienstverlening overig	-7.380	-25.974	18.594	252,0%
Totaal	-14.132.526	-14.362.755	230.230	1,6%

In bovenstaande tabel is de trendmatige verhoging van 2% in de meeste gevallen zichtbaar. De ozb-opbrengst neemt iets af omdat we de areaalontwikkeling hebben herzien. De extra verhogingen van de riool- en afvalstoffenheffing hebben we eerder al toegelicht. De opbrengst leges omgevingsvergunningen hebben we zowel in 2017 als in 2018 verhoogd in verband met een aantal grotere bouwwerken. De verhoging in 2018 valt iets lager uit dan 2017. Ten slotte hebben we de overige leges (titel 1 en 3) bijgesteld, op basis van de verwachte dienstverlening voor 2018. Hierdoor is de legesopbrengst binnen titel 3 groter.

E. Lokale lastendruk

Onder de gemeentelijke woonlasten verstaan we het gemiddelde bedrag dat een huishouden in een bepaalde gemeente betaalt aan ozb, rioolheffing en afvalstoffenheffing. In de tabel hieronder vergelijken we de woonlasten van Leiderdorp met de woonlasten van andere gemeenten in het jaar 2017.

Vergelijking lastendruk met omliggende gemeenten over jaar 2017

Gemeente	Woonlasten éénpersoons huishoudens	Woonlasten meerpersoons huishoudens
Katwijk	€ 584	€ 674
Leiden	€ 572	€ 760
Leiderdorp	€ 697	€ 877
Leidschendam-Voorburg	€ 634	€ 696
Oegstgeest	€ 793	€ 902
Teylingen	€ 606	€ 675
Voorschoten	€ 913	€ 976
Wassenaar	€ 972	€ 1.166
Zoeterwoude	€ 765	€ 827

Vergelijking lastendruk met gemeenten met vergelijkbaar aantal inwoners over het jaar 2017

Gemeente	Inwoneraantal (2017)	Woonlasten éénpersoons huishoudens	Woonlasten meerpersoons huishoudens
Ermelo	26.627	€ 616	€ 676
Gilze en Rijen	26.254	€ 498	€ 584
Kaag en Braassem	26.509	€ 773	€ 865
Leiderdorp	27.143	€ 697	€ 877
Noordwijk	25.930	€ 729	€ 830
Werkendam	26.838	€ 643	€ 782
Zaltbommel	27.743	€ 726	€ 777

Bron: www.coelo.nl

F. Kwijtscheldingsbeleid

Niet iedere inwoner van Leiderdorp is in staat de gemeentelijke belastingen te betalen. In zo'n geval bestaat de mogelijkheid kwijtschelding aan te vragen. Iedereen met een inkomen op bijstandsniveau en zonder vermogen kan in aanmerking komen voor kwijtschelding van de lokale lasten.

Bij een aanvraag voor kwijtschelding beoordelen we of de belastingcapaciteit van de burger inderdaad onvoldoende is om de gemeentelijke belastingen te betalen. We kunnen alleen kwijtschelding verlenen voor de onroerende-zaakbelastingen, de rioolheffing en de afvalstoffenheffing. In de praktijk komt kwijtschelding vooral voor bij de afvalstoffenheffing en rioolheffing. We berekenen de belastingcapaciteit aan de hand van het vermogen, het netto-bestedbaar inkomen en diverse door het Rijk vastgestelde normbedragen. Ook voert het inlichtingenbureau (IB) een geautomatiseerde toetsing van het recht op kwijtschelding uit. Doel van deze toetsing is verlaging van de administratieve lasten voor de burgers en verkorting van de afhandeltermijnen.

Paragraaf 2: Weerstandsvermogen en risicobeheersing

1. Inleiding

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is de relatie tussen de weerstandscapaciteit, zijnde de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken, en alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie.

Het weerstandsvermogen wordt uitgedrukt in een ratio weerstandsvermogen en afgezet tegen de algemeen geldende weerstandsnorm. Die ratio geeft de mate aan, waarin de gemeente in staat is om tegenvallers op te vangen zonder effecten voor het voorzieningenniveau.

Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat in principe uit de algemene reserve, de bestemmingsreserves, de langlopende voorzieningen en de begrotingspost onvoorzien.

Het is een politieke afweging om te bepalen welke delen van de incidentele en structurele componenten men tot de weerstandscapaciteit wil rekenen. In het beleidskader weerstandsvermogen en risicomanagement is die afweging uitgewerkt.

Risicomanagement

Een risico is een mogelijke gebeurtenis met een negatief gevolg voor de organisatie. De gemeente wil risico's die zij loopt zo veel mogelijk beheersen door ze structureel en op systematische wijze te identificeren, prioriteren, analyseren, beoordelen. Door een goed systeem van risicomanagement worden bestuurders en managers in staat gesteld voor risico's, die het behalen van de doelstellingen van de organisatie bedreigen, passende beheersmaatregelen te nemen.

2. Risico's

Risico-overzicht

Om de risico's in kaart te brengen hebben we een risicoprofiel opgesteld. Dit risicoprofiel is tot stand gekomen met behulp van een risicomanagementinformatiesysteem dat meerdere gemeenten gebruiken. Hiermee worden risico's systematisch in kaart gebracht en beoordeeld door alle afdelingen binnen de gemeente. Op grond van het beleidskader weerstandsvermogen en risicomanagement presenteren we in het onderstaande overzicht alleen de 10 grootste risico's met de hoogste bijdrage, nadat een beheersmaatregel is getroffen, aan de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit aangevuld met de getroffen beheersmaatregel. Onderaan de tabel is het totaalbedrag voor de overige risico's opgenomen.

Tabel 1: de 10 belangrijkste risico's

PRG	Risico (incl.gevolg)	Beheersmaatregel	Kans	Financieel gevolg (max) in €	Invloed
4	Verstreckte garantstellingen voor leningen aan diverse instellingen, kunnen niet worden afgelost. Dit risico is gestegen ten gevolge van de kredietcrisis (inclusief NHG).	<i>Actief</i> Beleid is erop gericht dat er geen nieuwe garantstellingen zonder waarborg worden afgegeven.	10%	4.790.352	7.13%

PRG	Risico (incl.gevolg)	Beheersmaatregel	Kans	Financieel gevolg (max) in €	Invloed
3	Informatiediefstal (digitaal en papier)	<i>Actief</i> Goede beveiliging (firewall). Strenge regels inzake vertrouwelijke informatie in afsluitbare papiercontainers	50%	820.000	6.08%
1	(sub)regionale samenwerking verloopt moeizaam	<i>Actief</i> 1. Strategie ontwikkelen voor afhakende gemeenten 2. besluitvorming op gemeentelijk en (sub)regionaal niveau afstemmen 3. investeren samenwerking en goede voorbeelden delen 4. focus houden op gezamenlijke doelen en resultaten <i>Acties</i> 1. in gesprek blijven op inhoudelijke koers 2. sturing op voortgang ontwikkelingen besluitvorming	70%	500.000	5.16%
1	Transformatie van het sociaal domein krijgt onvoldoende vorm.	<i>Actief</i> Inwoners en partners betrekken bij de transformatieopdracht <i>Actief</i> Samenwerking tussen teams onderling en het sociale veld stimuleren.	70%	500.000	5.15%
3	Uitvoerende samenwerkingsverbanden kunnen uitvallen		10%	2.500.000	3.70%
4	De hoogte van de algemene uitkering is onvoorspelbaar	<i>Actief</i> Ter dekking van dit risico is de behoedzaamheidsreserve Algemene Uitkering ingesteld. Mee- en tegenvallers worden met deze reserve verrekend.	50%	500.000	3.69%
1	De ICT-omgeving sluit in de uitvoering onvoldoende aan op wensen en behoeften van inwoners en medewerkers	<i>Actief</i> 1. aansluiting zoeken bij landelijk advies over informatievoorziening 2. inventarisatie betrokken systemen inclusief verwachte knelpunten 3. beginnen met veilige ict-toepassingen, bewezen technologie <i>Acties</i> 1. audit tbv toets privacy en veiligheid gegevens 2. duidelijke afspraken en protocol over informatiebeveiliging en privacygegevens 3. informatievoorziening inrichten vanuit principe klant is eigenaar dossier en medewerkers hebben toegang	90%	250.000	3.35%
3	Door de aantrekkende markt bestaat de kans dat de realisatie niet binnen het budget blijft	<i>Actief</i> Scherp sturen op inschrijvingen	70%	300.000	3.10%
2	Bomenziektes + plagen (eikenprocessierups/boktor): Het verloren gaan van Essen is een groot risico voor groot deel areaal	<i>Actief</i> Monitoring van de bomen	80%	250.000	2.95%

PRG	Risico (incl.gevolg)	Beheersmaatregel	Kans	Financieel gevolg (max) in €	Invloed
2	Beschadigingen aan wegen en/of straatmeubilair		70%	250.000	2.58%
Totaal grote risico's				10.660.352	
Overige risico's				15.519.011	
Totaal alle risico's				26.179.363	

Veranderingen in top 10 van risico's

De volgende wijzigingen hebben plaatsgevonden ten opzichte van de jaarrekening:

Uit de top 10:

- Kosten voor beschutte werkplekken en reïntegratie bij DZB nemen toe.
- Onvoldoende budget om inwoners passende ondersteuning te bieden.
- Gemeente is niet in staat om gestelde doelstellingen bij aanbestedingen te realiseren.

In de top 10:

- Transformatie van het sociaal domein krijgt onvoldoende vorm.
- Door de aantrekkelijke markt bestaat de kans dat de realisatie niet binnen het budget blijft.
- Beschadigingen aan wegen en/of straatmeubilair.

De risico's hebben we voor deze begroting geactualiseerd. Het resultaat van die doorlichting is dat het totaal van alle risico's gezamenlijk, ten opzichte van de begroting 2017 afneemt van € 26,8 miljoen naar € 26,2 miljoen. De daling van het maximale risico werkt positief uit op het weerstandsvermogen.

Benodigde weerstandscapaciteit

Op basis van de ingevoerde risico's hebben we een risicosimulatie uitgevoerd. Dit hebben we gedaan omdat het reserveren van het maximale bedrag van € 26.179.363 voor alle risico's ongewenst is. De risico's zullen immers niet allemaal tegelijk en in hun maximale omvang optreden. Bij de simulatie hebben we gerekend met een zekerheidspercentage van 90%. Het resultaat is dat het, met een benodigde weerstandscapaciteit van € 4.934.373, voor 90% zeker is dat we alle zich eventueel voordoende risico's kunnen afdekken. De benodigde weerstandscapaciteit wordt bepaald door alle risico's waarvoor geen of onvoldoende beheersmaatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie.

Onderstaande tabel bevat een overzicht van de meest relevante percentages en de daarmee corresponderende benodigde weerstandscapaciteit.

Tabel 2: Benodigde weerstandscapaciteit bij verschillende zekerheidspercentages

Percentage	Bedrag (€)
75%	3.861.503
80%	4.107.490
85%	4.433.393
90%	4.934.373
95%	5.891.333

3. Beschikbare weerstandscapaciteit

Voor het bepalen van de beschikbare weerstandscapaciteit gaan we uit van de kadernota weerstandsvermogen en risicomangement (2016) en de nota en reserves en voorzieningen (2016). De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit een direct en niet direct beschikbaar deel. Het niet direct beschikbare deel kan na democratische besluitvorming worden omgezet van niet direct beschikbaar naar direct beschikbaar.

Tabel 3: Beschikbare weerstandscapaciteit

Weerstand	Capaciteit (€)
Direct beschikbaar	10.126.311
Niet direct beschikbaar	11.926.221
Begroting: Onvoorziene lasten	58.202
Totale weerstandscapaciteit	22.110.734

4. Weerstandsvermogen

Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, dient de relatie te worden gelegd tussen de financieel gekwantificeerde risico's en de daarbij horende benodigde weerstandscapaciteit en de beschikbare weerstandscapaciteit. De relatie tussen beide componenten staat in onderstaande figuur.

Ratio weerstandsvermogen =	Beschikbare weerstandscapaciteit	=	€ 22.110.734	=	4,48
	Benodigde weerstandscapaciteit		€ 4.934.373		

De ratio weerstandsvermogen neemt de afgelopen jaren toe. De oorzaak is dat de risico's de laatste vier jaar afnemen. Die risico's beoordelen we jaarlijks en hebben we met ingang van de begroting 2017 substantieel lager ingeschat. Die beweging is bij de doorlichting van de reserves en voorzieningen al aan de orde gekomen, omdat de ratio weerstandsvermogen ook relevant is voor de minimaal noodzakelijke omvang (bodem) van de algemene reserves. Onder toepassing van de vastgestelde beleidsregels voor de berekening van de minimaal noodzakelijke buffer blijkt dat bedrag veel lager uit te komen dan in vergelijkbare gemeenten gangbaar is. Om die reden heeft het college toegezegd om de nota weerstandsvermogen te actualiseren in het laatste kwartaal van 2017.

Hoewel de omvang van de risico's in 2018 slechts in geringe mate afneemt, zien we dat de ratio weerstandsvermogen voor 2018 toeneemt van 2,50 naar 4,48. Die toename wordt veroorzaakt doordat de weerstandscapaciteit oploopt van € 12,6 miljoen naar € 22,1 miljoen. Dit komt door de geprognosticeerde winstneming vanuit de grondexploitatie, uitgaande van de grondoverdracht Bospoort Noord in 2017. Het gegeven dat één enkele transactie de ontwikkeling van de ratio weerstandsvermogen zodanig bepaalt, geeft al aan dat deze uitkomst met enige nuance beoordeeld moet worden. Dat neemt niet weg dat het weerstandsvermogen zeer goed is en nog zal toenemen als we de geraamde grondopbrengsten realiseren.

Tabel 4: Weerstandsnorm

Waarderingscijfer	Ratio	Betekenis
A	> 2.0	uitstekend
B	1.4-2.0	ruim voldoende
C	1.0-1.4	voldoende
D	0.8-1.0	matig
E	0.6-0.8	onvoldoende
F	< 0.6	ruim onvoldoende

De normtabel is ontwikkeld in samenwerking met de Universiteit Twente. De tabel biedt een waardering van de berekende ratio. De ratio valt in klasse A. Dit duidt op een uitstekend weerstandsvermogen.

Uitgaande van een gelijke benodigde weerstandscapaciteit en de verwachte beschikbare capaciteit zal de ratio de komende jaren de kwalificatie uitstekend krijgen. Het verloop van de ratio voor de komende jaren is als volgt:

Tabel 5: Prognose meerjaren

Ratio weerstandsvermogen	Ratio	Betekenis
31-12-2018	4,82	uitstekend
31-12-2019	4,67	uitstekend
31-12-2020	4,62	uitstekend
31-12-2021	4,65	uitstekend

5. Kengetallen

In de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing worden met ingang van de begroting 2016 vijf financiële kengetallen opgenomen. Het opnemen van deze kengetallen is voorgeschreven. Naast deze kengetallen moet er ook een beoordeling in staan van de onderlinge verhouding van deze kengetallen in relatie tot de financiële positie. De kengetallen en de beoordeling geven gezamenlijk op eenvoudige wijze inzicht in de financiële positie van de gemeente. De berekenwijze van de kengetallen is vastgelegd in een ministeriële regeling. De VNG heeft een aantal signaalwaarden ontwikkeld om een grofmazige waardering te geven aan deze indicatoren.

De kengetallen worden berekend op basis van de geprognosticeerde balans en de begroting 2017 ná wijziging. Daardoor wijken de kengetallen in de kolom 2017 af van de gepresenteerde kengetallen in de begroting 2017.